

[Pradžia](#) > ... > [Kreipimasis į Teismą](#) > [Tarpininkavimas](#) > [Tarpininkavimas ES Šalyse](#) > [Poland](#)

Turinį pateikė
Lenkija

Tarpininkavimas ES šalyse

Lenkija

Užuoat kreipusis į teismą, verta pabandyti kreiptis į tarpininką, kad šis padėtų išspręsti ginčą. Tai alternatyvaus ginčų sprendimo (AGS) būdas – tarpininkas padeda ginčo šalims susitarti. Lenkijos vyriausybė ir teisininkai puikiai suvokia tarpininkavimo pranašumus.

Į ką reikėtų kreiptis?

2010 m. teisingumo ministerijoje sukurtas padalinys, atsakingas už tarpininkavimo klausimus. Šiuo metu tai Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų ir tarpininkavimo skatinimo padalinys (*Wydział ds. Pokrzywdzonych Przestępstwem i ds. Promocji Mediacji*) prie Tarptautinio bendradarbiavimo ir žmogaus teisių departamento. Pagrindinę informaciją apie tarpininkavimą galima rasti [Teisingumo ministerijos interneto svetainėje \(Ministerstwo Sprawiedliwości\)](#).

Pastaraisiais metais Teisingumo ministerija skyrė ypač daug dėmesio klausimams, susijusiems su tarpininkavimo ir kitų AGS formų plėtojimu ir populiarinimu Lenkijoje, ir teisingumo sistemos veiksmingumo ir jos prieinamumo piliečiams didinimui.

2010 m. ministerijos iniciatyva sukurtas tarpininkavimo koordinatorių tinklas.

Šiuo metu aštuoniuose apeliaciniuose teismuose, visuose apylinkių teismuose ir šešiuose apygardų teismuose yra 120 koordinatorių (teisėjų, probuotojų ir tarpininkų).

Teisingumo ministerijai pataria ir savo nuomonę teikia Alternatyvaus ginčų ir konfliktų sprendimo socialinė taryba (*Spółeczną Radą ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów*) (AGS taryba, e. paštas – adr_rada@ms.gov.pl), kuri daug dirba propaguodama tarpininkavimo idėją ir užtikrindama, kad būtų palaikomi centrinės valdžios, teisingumo sistemos ir aplinkos tarpininkų ryšiai.

Ji buvo pirmą kartą suburta 2005 m. rugpjūčio 1 d. ministro įsakymu, o jos uždavinys buvo patarti ministrui alternatyvaus ginčų ir konfliktų sprendimo klausimais plačiąja prasme. Pirmos kadencijos Tarybos darbo rezultatai yra šie dokumentai:

- [Lenkijos tarpininkų etikos kodeksas \(Kodeks Etyczny Mediatorów Polskich\)](#) (2008 m. gegužės mėn.).
- [Tarpininkų mokymo standartai \(Standardy Szkolenia Mediatorów\)](#) (2007 m. spalio mėn.).
- [Tarpininkavimo ir tarpininkavimo procedūros vykdymo standartai \(Standardy Prowadzenia Mediacji i Postępowania Mediacyjnego\)](#) (2006 m. birželio mėn.).

Antros kadencijos AGS taryba paskirta 2009 m. balandžio 3 d. teisingumo ministro įsakymu (iš dalies pakeistu 2011 m. liepos 1 d. teisingumo ministro įsakymu). Svarbiausias šios kadencijos Tarybos parengtas dokumentas yra [Sisteminių pokyčių nuostatos \(Założenia do zmian systemowych\)](#) (2012 m. kovo mėn.).

Šiuo metu Tarybą sudaro 23 mokslo srities atstovai, patyrę tarpininkai, nevyriausybiniai įstaigų, akademinių įstaigų ir ministerijų atstovai.

Taryba pirmiausia įgaliota rengti rekomendacijas dėl nacionalinės alternatyvaus ginčų sprendimo sistemos

veikimo ir taip pat:

- pritaikyti AGS sistemą prie ES teisės reikalavimų;
- sukurti Lenkijos teisinėje sistemoje vienodą tarpininkavimo modelį;
- skatinti naudoti tarpininkavimo procedūros standartus;
- skatinti teisėjus, teisminių institucijų darbuotojus, teisėsaugos tarnybas ir visuomenę naudoti AGS mechanizmus kaip konfliktų sprendimo priemonę;
- kurti institucinę aplinką, kurioje galėtų vystytis tam tikros AGS formos;
- imtis kitų *ad hoc* projektų, kad Lenkijoje būtų plėtojamas tarpininkavimas.

Taip pat yra daug nevyriausybių organizacijų ir bendrovių, kurios daug dirba propaguodamos tarpininkavimą ir nustatydamos jo vidinius standartus. Šios organizacijos nustato savo mokymo standartus, reikalavimus, taikomus kandidatams, kurie norėtų tapti tarpininkais, tarpininkavimo būdus, etikos standartus ir gerą profesinę praktiką. Šios taisyklės yra vidinės ir skirtos tik tiems tarpininkams, kurie yra tų organizacijų nariai.

Didžiausios asociacijos yra:

- [Lenkijos tarpininkavimo centras \(*Polskie Centrum Mediacji*\)](#),
- [Šeimos tarpininkų asociacija \(*Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych*\)](#),
- [Lenkijos tarpininkų asociacija \(*Krajowe Stowarzyszenie Mediatorów*\)](#),
- [Tarpininkavimo centro „Partners“ Lenkijos filialas \(*Centrum Mediacji Partners Polska*\)](#),
- [Lenkijos verslo tarpininkų asociacija \(*Polskie Stowarzyszenie Sądownictwa Polubownego*\)](#),
- [Žemutinės Silezijos tarpininkavimo centras \(*Dolnośląski Ośrodek Mediacji*\)](#).

Be to, profesinės organizacijos vykdo institucinę tarpininkavimo skatinimo veiklą. Tai yra šios organizacijos:

- [Aukščiausiosios advokatūros tarybos tarpininkavimo centras \(*Centrum Mediacyjne przy Naczelnej Radzie Adwokackiej*\)](#),
- [Teisės patarėjų asociacijos komercinio tarpininkavimo centras \(*Centrum Mediacji Gospodarczej przy Krajowej Izbie Radców Prawnych*\)](#),
- kai kurių apygardų teisės patarėjų asociacijų tarpininkavimo centrai (*Okręgowa Izba Radców Prawnych*),
- kai kurių apygardų notarų tarybų tarpininkavimo centrai (*Okręgowa Rada Notarialna*).

Nevyriausybės organizacijos (kiek tai atitinka jų įstatymu nustatytų uždavinius) ir universitetai gali būti parengę nuolatinių tarpininkų (*stały mediator*) sąrašus. Informaciją apie sąrašus ir centrus teikia apylinkių teismų pirmininkai. Tarpininkų baudžiamosiose bylose ir bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, sąrašus teikia apylinkių teismų pirmininkai.

Kokiose srityse galima tarpininkauti ir (arba) dažniausiai tarpininkaujama?

Tam tikrų sričių ginčus galima išspręsti naudojant tarpininkavimą. Pagal Lenkijos teisę tarpininkauti galima šiose bylose:

- civilinėse,
- komercinėse,
- darbo teisės,
- šeimos teisės,
- nepilnamečių,
- baudžiamosiose,
- teismo administracinėse.

Išsami informacija apie tarpininkavimą pateikiama [Teisingumo ministerijos rengiamose ir platinamose brošiūrose ir lankstinukuose](#).

Dabar tarpininkavimas labai plačiai naudojamas baudžiamosiose ir civilinėse bylose. 2011–2012 m. tarpininkavimo mastas labiausiai augo šeimos ir komercinės teisės srityse.

Ar reikia laikytis konkrečių taisyklių?

Tarpininkavimas yra savanoriškas ginčų ir konfliktų sprendimo būdas, kuris vykdomas remiantis:

- tarpininkavimo susitarimu (neteisminis tarpininkavimas),
- teismo sprendimu perduoti klausimą tarpininkavimui (perdavimas tarpininkavimui teismo sprendimu).

Tačiau, jei šalis nepasirenka tarpininko, teismas turi teisę paskirti tarpininką konkrečiai bylai iš asmenų, turinčių reikiamą kvalifikaciją, sąrašo. Baudžiamosiose bylose ir bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, tarpininką skiria teismas.

Tarpininkavimą, be kita ko, reglamentuoja Civilinio ir baudžiamojo proceso kodeksas, įstatymas dėl proceso bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, ir išlaidų civilinėse bylose įstatymas. Be to, priimti poįstatyminiai aktai, reglamentuojantys išsamią tarpininkavimo procedūrą, susijusią su konkrečių tipų bylomis.

Nepilnamečių klausimu aktas reglamentuoja:

- sąlygas, kurias turi įvykdyti institucijos ir asmenys, kuriems leista vykdyti tarpininkavimo procedūrą;
- institucijų ir asmenų, kuriems leista vykdyti tarpininkavimo procedūrą, registraciją;
- tarpininkų mokymą;
- tarpininkų galimybės prieiti prie bylos dokumentų mastą ir sąlygas;
- tarpininkavimo procedūros pažangos ir rezultatų ataskaitos formą ir aprėptį.

Aktas dėl baudžiamųjų bylų nustato:

sąlygas, kurias turi įvykdyti institucijos ir asmenys, kuriems leista vykdyti tarpininkavimo procedūrą;

- institucijų ir asmenų, kuriems leista vykdyti tarpininkavimo procedūrą, skyrimą ir įgaliojimų panaikinimą;
- institucijų ir asmenų, kuriems leista vykdyti tarpininkavimo procedūrą, galimybės prieiti prie bylos dokumentų mastą ir sąlygas,
- metodą ir tvarką, kurių reikia laikytis tarpininkavimo procedūroje.

Šeimos bylose tarpininkams nustatyti papildomi reikalavimai, susiję su jų išsilavinimu ir patirtimi (psichologijos, pedagogikos, sociologijos arba teisinis išsilavinimas ir praktiniai įgūdžiai, susiję su tarpininkavimu šeimos bylose).

Įgyvendinimo akte nustatytas tarpininkų užmokesčio dydis ir kompensuotinos išlaidos civilinėse bylose (žr. skyrių „Kiek kainuoja tarpininkavimas?“).

Informacija ir mokymas

Pagrindinę informaciją apie tarpininkavimą galima rasti [Teisingumo ministerijos interneto svetainėje](#), įskaitant, be kita ko: ištraukas iš su tarpininkavimu susijusių teisinių dokumentų, tarptautinio tarpininkavimo teisinių dokumentų ir [AGS tarybos parengtų dokumentų ir rekomendacijų](#), taip pat plakatų, skirtų tarpininkavimo idėjai propaguoti, elektronines versijas. [Taip pat skelbiama atnaujinta informacija dėl tarpininkavimo skatinimo veiklos](#) ir nacionalinio ir regioninio lygmens veiklos, susijusios su tarptautine konfliktų sprendimo diena. Svetainėje taip pat pateikta [informacija, teisės aktų vertimai ir kitų šalių gerosios praktikos pavyzdžiai](#).

Tarpininkavimo klausimai aptariami bendrojo teisinio parengimo kursuose ir prokurorų bei teisėjų mokymo kursuose; jie taip pat įtraukti į teisėjų ir prokurorų mokymo programas, dėstomas [Nacionalinėje teisėjų ir prokurorų mokykloje \(Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury\)](#).

Teisingumo ministerijos užsakymu parengti tarpininkavimo koordinatorių mokymai, kuriais siekiama paruošti asmenis tarpininkavimo koordinatorių pareigoms. Mokymo sritys: ryšių palaikymas, kolektyvo valdymas ir darbas su tarpininkais.

Tarpininkai patys pasirenka tarpininkavimo centrų, universitetų ir kitų įstaigų siūlomus mokymo kursus.

Teisingumo ministerija rengia tarpininkavimo statistinius duomenis, susijusius su:

- perdavimo tarpininkavimui teismo sprendimu skaičiumi,
- pasiektų susitarimų skaičiumi,
- susitarimų sąlygomis (tarpininkavimo baudžiamosiose bylose ir bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, atvejais),
- neteisminių tarpininkavimo procedūrų (tarpininkavimo sprendžiant civilinius klausimus) skaičiumi.

Kiek tai susiję su projektu pagrįsta veikla, 2010–2011 m. teismuose, provincijos policijos nuvadose ir tarpininkavimo centruose buvo platinamos gairės, lankstinukai ir brošiūros, kuriose išdėstyta informacija apie įvairių rūšių tarpininkavimą ir jo praktinį naudojimą. Taip pat naudojant televiziją, radiją ir reklamos standus surengta visuomenės informavimo kampanija. Teisingumo ministerija reguliariai atnauja ir platina lankstinukus, brošiūras, prie procedūrinių dokumentų pridedamus pranešimus ir plakatus, kurie prieinami nemokamai ministerijos interneto svetainėje.

Lenkija jau penkerius metus mini tarptautinę konfliktų sprendimo dieną, o teisingumo ministras šia tema rengia nacionalinę konferenciją. Be to, daugelyje miestų minint šią dieną regionų ir vietos lygmeniu rengiamos mažesnės konferencijos, renginiai, seminarai ir diskusijos.

Kiek kainuoja tarpininkavimas?

Informaciją apie tarpininkavimą nemokamai platina Teisingumo ministerija. [Tyrimai](#) rodo, kad tarpininkavimas yra ekonomiškai efektyvesnis nei teismo procesas.

Baudžiamosiose bylose ir bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, šalys nepadengia tarpininkavimo išlaidų; šio išlaidos padengiamos iš valstybės išdo lėšų. Kitų bylų atvejais paprastai dėl atlyginimo susitaria tarpininkas ir bylos šalys. Tačiau tarpininkas gali sutikti tarpininkauti *pro bono* pagrindu.

Tarpininkavimo civiliniais klausimais išlaidas padengia bylos šalys. Paprastai kiekviena šalis padengia pusę išlaidų, išskyrus atvejus, kai jos susitaria kitaip. Tais atvejais, kai tarpininkavimo procedūra pradedama teismo sprendimu, tarpininko atlyginimas neturtinių ginčų atvejais yra 60 PLN (apie 15 EUR) už pirmą tarpininkavimo sesiją ir 25 PLN (apie 6 EUR) už kiekvieną paskesnę sesiją. Jeigu procedūra susijusi su turtiniu ginču, tarpininko atlyginimas siekia 1 proc. ginčo objekto vertės (ne mažiau kaip 30 PLN (apie 7,5 EUR), bet ne daugiau kaip 1 000 PLN (apie 250 EUR)). Tarpininkas taip pat turi teisę į išlaidų (pvz., susirašinėjimo, telefono skambučių ir patalpos nuomos) kompensavimą. Prie išlaidų taip pat pridedamas PVM.

Jeigu tarpininkaujant pasiekiamas rezultato, šaliai, kuri kreipėsi į teismą, kompensuojama 75 proc. teismo išlaidų. Santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium atvejais kompensuojama 100 proc. išlaidų.

Neteisminio tarpininkavimo atveju tarpininko atlyginimą ir jo išlaidų kompensavimą nustato tarpininkavimo centras arba šalys susitaria dėl jų su tarpininku prieš tarpininkavimo pradžią. Šalys negali būti atleidžiamos nuo tarpininko išlaidų padengimo net jeigu jos yra atleistos nuo teismo išlaidų padengimo. Tarpininkas abiem tarpininkavimo atvejais (teismo ir neteisminio) gali atsisakyti atlyginimo.

Ar įmanoma užtikrinti, kad būtų vykdomas po tarpininkavimo priimtas susitarimas?

Jeigu šalys pasiekė susitarimą dėl civilinio ginčo, susitarimas pridedamas prie protokolo. Tarpininkas informuoja šalis, kad pasirašydamos susitarimą jos sutinka pateikti jį teismui, kad šis jį patvirtintų. Tarpininkas išsiunčia protokolą ir susitarimą teismui, o šalims išsiunčia protokolo kopijas. Teismas nedelsdamas surengia posėdį, kad patvirtintų tarpininkavimo susitarimą arba deklaruotų, kad jis privalomas vykdyti. Teismas atsisakys patvirtinti susitarimą arba deklaruoti, kad jis privalomas vykdyti, visiškai arba iš dalies, jeigu susitarimas prieštarauja įstatymui, yra *contra bonos mores*, juo siekiama įstatymus apeiti, jeigu jis klaidina arba jame yra prieštaravimų, kurie kenkia teisėtiems darbuotojo interesams. Tarpininkavimo susitarimas, kurį teismas patvirtino ir deklaravo, kad jis privalomas vykdyti, turi teisinę teismo susitarimo galią ir gali būti vykdomas.

Susitarimas dėl šeimos klausimų gali būti susijęs su sutuoktinių susitaikymu, gyvenimo skyrium sąlygų nustatymu, tėvų valdžios, ryšių su vaikais, šeimos poreikių tenkinimo, šeimos ir vaiko išlaikymo, turto bei būsto klausimais. Tėvų arba sutuoktinių gyvenimo skyrium atveju taip pat galima susitarti dėl paso išdavimo, vaiko mokymo įstaigos pasirinkimo, ryšių su kitais šeimos nariais ir vaiko turto valdymo.

Civilinių ginčų atveju prasidėjus tarpininkavimo procedūrai nutraukiamas senaties terminas.

Baudžiamosiose bylose ir bylose, kuriose dalyvauja nepilnamečiai, tarpininkavimo metu pasiektas susitarimas nepakeičia teismo sprendimo ir teismo nesaisto, tačiau teismas turėtų atsižvelgti į sprendimo turinį proceso pabaigoje. Susitarimo sąlygos gali apimti šiuos aspektus: oficialų atsiprašymą, materialinės ir nematerialinės žalos atlyginimą, viešuosius darbus, įsipareigojimai nuostolius patyrusiai šaliai, įsipareigojimai visai visuomenei ir pan.

■ Paskutinis naujinimas: 16/09/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.